

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla XI. Cum sunt partium iura obscura, reo favendum est, potius quàm
actori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

Obj. 3. Si in vasor aut prædo prædium meum urbanum locaverit Titio, quamvis ratam habuero locationem, nulla mihi locatio conceditur adversus Titium conductorem *l. si Urbana. tit. de cond. indeb.* quomodo igitur ratihabitio mandato comparatur quoad effectum?

R. Suppono, Titium bonâ fide, & ignoranter contractum iniisse cum injusto possessore, quo stante ad solutionem tenetur prædioni, adeoque vicissim inter illos actio locum habet: hoc verò non obstat, quò minus vero domino jus suum maneat, qui contra locantem, pro injuriâ illatâ, & mercede per Titium solutâ in judicio experiri potest. *V. Gottefr. in l. cit.*

Obj. 4. Fictio naturam imitatur. *§. adoptio. Inst. de adopt.* nec plus illi, quàm veritati tribuendum. *l. filio quem. tit. de lib. & posth.* Non ergò poterit fieri in ratihabitione, quod impossibile est. Contingit autem, ut ratum habens

vel longissimè absit, vel ignoret, quid agatur, vel denique furiosus sit, ita ut non possit mandare.

R. Fictio quæ in ratihabitione adhibetur, non respicit impossibile quid, neque rem, & actionem ipsam, prout est, vel existere posset, sed per aliquam interpretationem ex affectu ratihabentis sumit & admittit hic & nunc agi ea, quæ si verè à parte rei agerentur, talem effectum haberent. Memineris, hæc moralia esse, non physica aut mathematica, ac proinde ab illis desumptæ consecutiones nihil operantur. *V. Decium in Reg. tit. Omnia ferè 153. Everhard. in Fopius. Avi fictionis. Pichard. in princip. Institut. quib. mod. testam. infirm. num. 5. Gonsal. de Reg. 8. Cancell. Gloss. 51. nu. 28. Rot. Decis. 104. n. 3. & Decis. 266. num. 8. Decian. l. 1. resp. 11. n. 150. Jean. Mar. Novar. Question. forens. l. 1. quest. 143. n. 27. Franc. Mol. de ritu Nuptiar. l. 1. Compar. 26. Barbof in axiom. 97. Bronchorst. Cent. 2. off. 48.*

REGVLA XI.

Cum sunt partium iura obscura, reo favendum est, potius quàm actori.

Sumpta est ex *l. favorabiliores. 127. tit. de reg. iur. c. Inter dilectos. de fide instrum. & c. Cum ad sedem. de restit. spoliat. & c. Ex literis. de probationibus.* His positis:

I. Notandum est, quia iudicium forense ex tribus personis constituitur, Iudice, nimirum, Actore, & Reo, par-

tes vocari eos, qui litigant, Actorem, & Reum, vel quæ constituunt iudicium normam, accusando, & defendendo, vel quia ita divisi, ac separati sint per diversitatem intentionis, & oppositionis, ut una pars, alteri consociari nequeat, quamdiu flagrat iudicandi contentio: ob quam causam stare seorsim à est

esse disjuncti ad tribunal solent, ut qui
diversæ partis, seu factionis sint; Vel
denique quæ partes sunt jure agendi.
Tamenim agendi, quàm refellendi ex
æquo concessa licentia est. Deinde *Ob-
scurum* claro opponitur. Hinc clari
Oratores, & philosophi dicuntur, quo-
rum gesta, & monumenta in oculis sunt,
obscuri, quos pauci norunt. Clarus
dies, quem Solis fulgor illuminat, ob-
scurus, quem caligo obnubilat. Scien-
tia item clara, & evidens ab opinione,
fide, & suspitione distinguitur, quòd
in his obscuritas locum habeat. Iura
igitur, probationes, documenta, & in-
strumenta tunc obscura dicuntur, quan-
do Iudicis animum suspendunt, & deti-
nēt, ut clarè non videat, ubi Veritas, &
Iustitia lateat. Quemadmodū dum via-
tor si bivium, vel trivium occurrat, an-
ceps hæret, nec quæ sit eundem, distin-
de novit. Iura obscura ergò dubiæ
probationes dicuntur, de quarum æsti-
matione, & pretio non liquit, quem-
admodum *dubiam cœnam* Veteres ap-
pellarunt, quæ ciborum copia, & va-
rietate distraheret convivas, ut quid
portissimum ex omnibus carpendum es-
set, ignorarent. *Alexand. Consil. II. l. 2.*
Dicitur in Reg. Semper in obscuris 9.

III. Reo favere, non est vago & in-
ordinato affectu illius causam tueri,
quasi gratia indebita prævalere æquita-
ti debeat: sed quod ipsi utile, & secun-
dum rationem conveniens est, amore
justi tribuere; non contra, sed potius in
commodum ipsius, quando res dubia
est, præsumendū. Tam diu enim habe-
ri bonus & innocens debet, donec con-
trarium probetur: idq; tam in civili-

bus, quàm criminalibus causis. *V. Ever-
Bronchorst. Centur. 4. assert. 98.* Igitur
quando in iudicio accidit, ut neque hu-
jus partis, neque illius allegata præpon-
derent, sed quæsi in medio litem desti-
tuant, absolvendum potius reum, quàm
condemnandum regula nostra præci-
pit. *Ratio* ex cit. legibus desumitur.
Melius namque est, nocentem absolve-
re, quàm innocentem damnare. *l. ab-
sentem. tit. de penis.* & minus periculo-
sum censetur errare per excessum in be-
nignitate, quàm sævitiam in asperitate.
Misericordiam volo, & non sacrifici-
um, ait Dominus. *c. Ponderet. dist. 50.*
Adde, quod reus inopinatè ad iudicium
trahitur ab adversario benè præmedita-
to, & instructo, ut merito ignoscen-
dum illi, si causam suam minori cum
industriâ & contentione propugnet.
Dynus. & Vivianus in Comm. Reg. huius.
Damasus in Reg. 39. Scribanus in Polit.
Christiano. c. 9. His superaddit. Aliam
causam *Caramuel in Theol. fundam. n. 60.*
quòd præsumendum sit pro pollessio-
ne, in qua reus, ad iudicium protractus
persistit.

III. Amplia 1. ut valeat etiam in
reos, qui per accidens Actores est, ut, si
petat adversario imponi silentium,
qui jactat se creditorem esse. *l. diffam-
mari. C. de ingenuis manumissis.* 2. etiam si
reus nullum jus habeat, & solo posses-
sionis nomine munitus sit. Nam aliàs
etiam in pari causâ turpitudinis potior
est conditio possidentis: 3. quamvis
in se recepisset onus probandi, & minus
benè exequeretur: 4. Licet boni no-
minis præjudicio ab Actore superetur.
5. etiam si causa fisci esset. 6. non ob-
stante,

stante, quòd Actor prætendat, se in possessione juris esse, de quo agitur. 7. Denique quamvis pro Actore testes essent clariores. Nam si crimen probatum sit per duos clericos, & pro reo stent duo laici, in favorem ipsius prævalebunt clericis laici. *c. clerici. dist. 8.* ad eò curæ fuit majoribus nostris fovere innocentiam quamvis dubiam, & incertam, ut ab omni periculo iniquitatis, & erroris, quam fieri potest, in judicando sumus remotissimi. *Barbos. axioma. 204.*

IV. Sunt tamen causæ quædam, in quibus contraria Iuris dispositio Actoris magis quàm reo favet. 1. est Matrimonii, *Reg. Nuptias 30. tit.* 2. Libertatis, *Reg. Quoties 20. tit.* 3. Dotis, *Reg. In ambigus. 85. tit.* 4. Testamenti, *Reg. In testamentis. 12. tit. 6. Si quis 33. c. fin. de sent. & re iudicatâ. ubi Gregor. IX.* Duobus iudicibus diversas sententias proferentibus, si ex jurisdictione ordinariâ processerunt, tenet pro reo, non pro actore sententia, nisi in causâ favorabili, puta, Matrimonio, libertate, dote, vel testamento pro ipso fuerit promulgata. Eodem pertinet causa alimentorum, pro quibus in dubio semper iudicandum est. Imò *Tiraquell. ad quam c. piam causam extendit. V. Barbos. in cit.*

Obj. 1. Iudicium in favorem Actoris introductum est, ut quod suum est, repetat, & consequatur: ac proinde

quemadmodum actor favorabile principium habet, *l. de die rit. Qui satis cog. ita etiam media & finis eidem favere debent. l. Pomponius. tit. de acquir. possess.*

R. Iudicium pro utroque instituitur Actore scilicet & reo, sed quæ actor non præsumitur velle malignari, aut calumniam intentare, benignè auditur: At postquam ex allegatis, & adversarii refutatione causa est ad æquilibrium protracta, ut hæreat in pronunciandâ sententiâ Iudex, non actori, sed reo favendum, quia hæc via securior est. *V. Gall. l. 1. obs. 22. n. 4.*

Obj. 2. In causis criminalibus licet crimen non sit probatum, reo tamen purgandi sui causâ juramentum offertur. Nullus hic favor apparet. *l. presentis. c. de his. qui ad Ecclesiam fugerunt*

R. Reo nunquam offertur juramentum, quando paritas est inter illum, & Actorem, quod Regula nostra vult, sed quando præsumptione aliqua gravatur; vel animæ periculum imminet. *V. Sanch. l. 7. de matrim. d. 131. n. ult.*

Pro aliis Objectionibus non est necessaria solutio alia, quam ut attendas benè, num jura utimque pariter obscura sint. Sublatâ enim paritate, illi, qua præponderat, prærogativa debetur.